

Monitoring i ewaluacja w zastosowaniu Europejskiego Funduszu Społecznego

UWAGA

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone i prawnie chronione. Przedruk materiałów w części lub całości możliwy tylko i wyłącznie za zgodą autora. Cytowanie oraz wykorzystywanie fragmentów prac dozwolone tylko za podaniem źródła.

Copyright by Mirosław Grewiński (w niektórych przypadkach także poszczególne Wydawnictwa).

[Plik pobrano z www.mirek.grewinski.pl](http://www.mirek.grewinski.pl)

(Artykuł ukazał się w: *Polityka Społeczna* 7/2002)

Europejski Fundusz Społeczny (EFS) jest najstarszym funduszem strukturalnym Unii Europejskiej (UE). Ustanowiony został na bazie Traktatów Rzymskich w 1957 roku, kiedy to powołano do życia Europejską Wspólnotę Gospodarczą (EWG). Po raz pierwszy fundusz zastosowano w roku 1960. Od tamtej pory do dzisiaj Europejski Fundusz Społeczny jest najważniejszym finansowym instrumentem polityki społecznej UE, który wspiera różnorodne programy i projekty związane z socjalnym aspektem integracji. Przede wszystkim finansuje on działania w zakresie rozwiązywania na obszarze UE najdotkliwszych kwestii społecznych takich jak: bezrobocie, wykluczenie i marginalizacja społeczna, dyskryminacja i nierówności na rynku pracy. Europejski Fundusz Społeczny jest prężnym i aktywnym instrumentem wspierania zatrudnienia na płaszczyźnie Wspólnoty, ale posiada on także różnorodne możliwości interwencji strukturalnych i regionalnych dotyczących zagrożonych sektorów gospodarki, czy gałęzi przemysłu¹.

Od ponad 40 już lat Europejski Fundusz Społeczny ewoluje wraz z całokształtem działań związanych z rozwojem ponadnarodowej polityki społecznej oraz polityki regionalnej we Wspólnotach Europejskich. Ewolucja ta dotyczy po pierwsze zwiększania roli funduszu w

¹ Często traktuje się EFS tylko i wyłącznie jako instrument polityki regionalnej, ale nie jest to do końca poprawne, gdyż fundusz posiada także horyzontalne zastosowanie dotyczące całego obszaru UE. We wszystkich interwencjach ma on jednak realizować cele socjalne.

polityce spójności społeczno-gospodarczej Wspólnoty, po drugie charakteryzuje się pogłębianiem współpracy z innymi funduszami strukturalnymi oraz większego uzależnienia od zasad i procedur europejskiej polityki regionalnej. Ponadto EFS stawał się wraz z pogłębianiem integracji narzędziem realizacji wspólnotowej polityki zatrudnienia, która ostatecznie w wyniku *procesu luksemburskiego* z 1997 roku stała się platformą ponadnarodowej koordynacji i ujednolicień w tym zakresie.²

Polska po wejściu do Unii Europejskiej będzie mogła korzystać najprawdopodobniej ze wszystkich funduszy strukturalnych³, w tym z Europejskiego Funduszu Społecznego. Szacuje się, że kraj nasz będzie mógł korzystać z pomocy UE w wysokości około 6-7 mld. euro rocznie. Z samego EFS otrzymamy co roku środki w wysokości od 700 do 1200 mln. euro. Obok zapewnienia montażu finansowego, polegającego na uzupełnieniu środków UE wkładem własnym w wysokości około 25%, Polska musi przygotować sprawny system monitoringu, programowania, ewaluacji i kontroli polityki strukturalnej, gdyż w myśl przepisów Wspólnoty bez stworzenia rozbudowanego, ale i efektywnego systemu programowania, wdrażania i monitorowania nie będzie możliwe rozpoczęcie wsparcia Polski z funduszy strukturalnych. Unia Europejska zdając sobie sprawę z faktu, że zbudowanie w krajach kandydackich sprawnego aparatu kontroli programów i projektów pomocowych nie będzie łatwe zalecała budowę systemu monitorowania już dla programów przedakcesyjnych PHARE 2⁴, ISPA, SAPARD, po to aby trenować procedury i zasady oceny skuteczności i efektywności działań w ramach poszczególnych projektów⁵.

Kwestia monitoringu w polityce strukturalnej nabrała specjalnego znaczenia w UE w latach dziewięćdziesiątych, a to ze względu na liczne nadużycia w latach wcześniejszych, które dotyczyły głównie EFS, ze względu na finansowanie przez niego małych i często trudnych do oceny i sprawdzenia projektów. Brak pełnej kontroli nad środkami pomocowymi spowodował, że Komisja Europejska chce obecnie poprzez monitoring i ewaluację oceniać skuteczność działań i efektywność poszczególnych funduszy, których finansowanie pochodzi przecież ze środków publicznych.

Monitoring działalności funduszy strukturalnych jest obowiązkiem prawnym⁶. Polega na prowadzeniu regularnej kontroli stopnia zaawansowania, postępów i rezultatów w realizacji

² Dokładną analizę zastosowania EFS na płaszczyźnie Wspólnoty przedstawiam w: Grewiński M. „Europejski Fundusz Społeczny jako instrument integracji socjalnej Unii Europejskiej”, WSP TWP, Warszawa 2001.

³ Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej, Instrument Finansowy Ukierunkowania Rybołówstwa, a także dodatkowo Fundusz Spójności.

⁴ W ramach PHARE I właściwie nie był prowadzony monitoring pojedynczych projektów.

⁵ Zobacz: Monitoring i ewaluacja projektów finansowanych ze środków UE, Warszawa 2000, str. 10-16.

⁶ Rozporządzenie 1260, op.cit., art. 34-43

programów EFS w zakresie poszczególnych celów, priorytetów i inicjatyw. Proces monitoringu polega na cząstkowych ocenach i szacunkach wydajności pomocy i interwencji funduszu, a także krytycznego osądu osiągniętych wyników. Ma to na celu nie tylko zwiększenie efektywności zarządzania środkami EFS, ale ma być także pomocne w decydowaniu o konieczności ewentualnych zmian i reform w sposobie działania funduszu, czy poszczególnych programów⁷. Wyniki monitoringu umożliwiają wprowadzanie poprawek do *Podstaw Wsparcia Wspólnoty* i do konkretnych działań już na etapie realizacji *Programów Operacyjnych*.⁸

Monitoring prowadzony jest na kilku płaszczyznach:

- w odniesieniu do wszystkich celów Komisja Europejska odpowiedzialna jest za prowadzenie monitorowania skuteczności i wyników działalności funduszy strukturalnych jako całości. Komisja zdaje relacje z uzyskanych efektów innym organom Unii Europejskiej m.in. Radzie, Parlamentowi, Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu, Komitetowi Regionów itp., poprzez sprawozdania roczne z działalności funduszy strukturalnych i sprawozdania trzyletnie z postępu na rzecz spójności społeczno-gospodarczej,
- na szczeblu *Podstaw Wsparcia Wspólnoty* monitoring polega na określaniu przez *Komitety Monitorujące*⁹ poszczególnych aspektów dotyczących poprawienia działań interwencji EFS lub innych funduszy, jeśli zachodzi taka potrzeba,
- na płaszczyźnie beneficjenta (programy, inicjatywy) Komitety Monitorujące sprawdzają jak działają poszczególne programy i projekty wspierania. Sporządzane są tutaj roczne sprawozdania z postępów w realizacji pomocy, a następnie sprawozdania końcowe.

Komisja żąda co pół roku raportów na temat wdrażania *Programów Operacyjnych*. Na podstawie tego dokonuje kontroli i oceny działań. Zadaniem monitorowania jest sprawdzenie, czy priorytety i inicjatywy określone w umowach partnerskich między Komisją, a państwami

⁷ Johnston S., Kozak M., Pyszkowski A., Sieradzki J. „Od programu PHARE do zreformowanych Funduszy Strukturalnych”, Warszawa 1999, str. 37.

⁸ Podstawy Wsparcia Wspólnoty są podstawowym dokumentem w procesie programowania polityki strukturalnej UE, na bazie którego realizuje się Programy Operacyjne dla poszczególnych funduszy i celów. Po akceptacji PWW przez Komisję Europejską następuje zarezerwowanie środków finansowych dla poszczególnych państw lub regionów

⁹ Komitety Monitorujące nadzorują wszystkie Programy Operacyjne i realizację Podstaw Wsparcia Wspólnoty, które realizowane są w poszczególnych krajach. Komitety te są powoływane przez państwa członkowskie w porozumieniu z instytucją zarządzającą i partnerami społecznymi. Dla monitorowania działań na płaszczyźnie regionalnej czy krajowej powołuje się Komitety Monitorujące dla każdego z Programów Operacyjnych. W skład Komitetu mogą wchodzić przedstawiciele resortów, władze samorządowe, partnerzy społeczni. Monitoring polega na analizie wskaźników fizycznych i finansowych wszelkich programów i projektów, zatwierdzaniu raportów rocznych i końcowych, badaniu postępów udzielanej pomocy, a także na przedstawianiu sprawozdań Komisji Europejskiej i zgłaszaniu ewentualnych uwag i rewizji.

członkowskimi i regionami są przestrzegane i prawidłowo wdrażane. Obowiązek prowadzenia monitoringu spoczywa na władzach i instytucjach odpowiedzialnych za realizację wspierania z Europejskiego Funduszu Społecznego. Do państwa członkowskiego należy przede wszystkim skonstruowanie takiego systemu monitorowania, który uwzględniać będzie możliwości zarządzania środkami funduszu w oparciu o różnorodne struktury i zaplecze administracyjne poszczególnych państw. Każdy kraj musi wypracować taki system procedur i koordynacji wykorzystania środków, aby uzyskiwać jak najlepsze efekty i wyniki wspierania.

Do zadań państwa w związku z utworzeniem efektywnego systemu monitorowania należy¹⁰:

- wytypowanie instytucji, jednostek administracji, agend oraz innych organizacji odpowiedzialnych za nadzór i zarządzanie Programami Operacyjnymi, programami celowymi i poszczególnymi projektami,
- analiza wykorzystania poszczególnych środków,
- powołanie jednej lub kilku jednostek monitorowania dla każdego programu,
- powołanie odpowiedzialnych kontrolerów i ewaluatorów dla każdego programu, którzy zajmują się gromadzeniem i przekazywaniem niezbędnych informacji.

Na szczeblu centralnym każde państwo członkowskie jest zobowiązane do utworzenia jednostki, która będzie odpowiedzialna za:

- koordynację i wystandardyzowanie procedur monitoringu programów finansowanych z EFS,
- koordynację i ujednoczenie wskaźników,
- usprawnienie metod i technik monitorowania,
- wprowadzanie komputerowych systemów gromadzenia i przekazywania danych¹¹,
- opracowanie planu pracy z wyszczególnionymi potrzebami dotyczącymi *Pomocy Technicznej*¹²,
- koordynację *Pomocy Technicznej* przyznawanej poszczególnym organom administracji.

---

¹⁰ Romanowska K.: „Polityka regionalna i Fundusze Strukturalne w UE” w: „Integracja polskiej wsi i rolnictwa z UE – Wspólna Polityka Rolna. Fundusze Strukturalne”, Warszawa 1998, str. 98-99.

¹¹ Bardzo ważnym aspektem budowy systemu monitoringu w Polsce będzie stworzenie informatycznego systemu zbierania i przekazywania danych. Z doświadczeń państw członkowskich wynika bowiem, że budowa takiego systemu jest b. skomplikowana i zajmuje wiele lat, a Polska, jak pokazały doświadczenia ZUS-u, nie ma szczęścia do wdrażania systemowych rozwiązań informatycznych.

¹² Pomoc Techniczna w polityce strukturalnej UE polega min. na finansowaniu struktur i służb monitorujących programy i projekty z budżetów poszczególnych funduszy. Zobacz np. Grewiński M., Malinowski K. „, Europejski Fundusz Socjalny i rynek pracy w UE”, WSP TWP, Warszawa 1999, str. 103

Instytucje i jednostki prowadzące monitoring regionalny składają sprawozdania przed Komitetami Monitorującymi¹³, które z kolei zobowiązane są do sprawozdawczości przed państwami członkowskimi i Komisją Europejską. Komitety Monitorujące odbywają posiedzenia co sześć miesięcy, gdzie przedstawiają wyniki i oceny monitoringu, a także propozycje poprawek i zmian w stosowaniu poszczególnych projektów. Posiedzenia te mogą odbywać się jednak znacznie częściej jako spotkania robocze w celu rozwiązania szczególnych problemów i kwestii spornych¹⁴.

Monitoring dotyczy płaszczyzny europejskiej tj. Komisji Europejskiej (dla *Podstaw Wsparcia Wspólnoty*), płaszczyzny krajowej i regionalnej (dla *Programów Operacyjnych*) i płaszczyzny beneficjenta - dla każdego projektu lub programu. Nawet najmniejszy projekt musi być monitorowany, po kątem zgodności realizacji celów z założeniami¹⁵. Najczęściej stosuje się tu **monitoring rzeczowy** w oparciu o wskaźniki bazowe, wkładu, produktu, rezultatu i oddziaływania, a także **monitoring finansowy** polegający na analizie zgodności płatności ze zobowiązaniami¹⁶. Z monitoringiem tym związana jest bardzo ściśle kontrola finansowa. Odpowiedzialność za finansową kontrolę pomocy strukturalnej biorą na siebie państwa członkowskie. Komisja zobowiązuje państwa członkowskie do organizacji takiej struktury kontrolnej, która gwarantuje efektywne i prawidłowe wykorzystanie funduszy pomocowych Wspólnoty. Kontrola finansowa podzielona jest najczęściej na kontrolę państwową i regionalną. Instytucje i podmioty zajmujące się kontrolą wykorzystania i rozdysponowania środków mają za zadanie nie tylko zapobiegać, rozpoznawać i wykrywać nieprawidłowości, ale natychmiast informować o tym Komisję i oczywiście władze centralne poszczególnych krajów. Kontrole wewnątrzpaństwowe i regionalne są prowadzone w oparciu o wewnętrzne prawodawstwo poszczególnych krajów, dlatego Komisja zastrzega sobie prawo do wrywkowych kontroli dowolnych operacji finansowych, programów i projektów¹⁷. Komisja Europejska może też zlecić specjalną kontrolę lub zażądać wyjaśnień od każdej wewnętrznej instytucji kontrolnej danego państwa, jeśli istnieją tylko przesłanki, że środki

¹³ Komitety Monitorujące na ogół zatrudniają niezależnych ekspertów, którzy oceniają obiektywnie sposób działania programów w ramach Funduszy Strukturalnych. Eksperci posiadają prawo dostępu do wszystkich danych pozwalających wypracować rzetelną opinię i ocenę.

¹⁴ Johnston S., Kozak M., Pyszkowski A., Sieradzki J. „Od programu PHARE do zreformowanych funduszy strukturalnych”, Warszawa, str. 38-39. Więcej o monitoringu zobacz: Artykuły 34-37 (tytuł IV) Rozporządzenia Rady z 21.06.1999 roku wprowadzające ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych (1260/99/WE).

¹⁵ Polega to na zbieraniu i analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji nt. wdrażanych projektów i programów.

¹⁶ Na temat wskaźników monitoringu patrz: „Nowy okres programowania 2000-2006. Wskaźniki dla procedur monitoringu i ewaluacji”, Ministerstwo Gospodarki lub „Indicators for Monitoring and Evaluation- an indicative methodology”, European Commission.

¹⁷ Komisja musi powiadomić organ zarządzający funduszem o kontroli na 1 dzień przed rozpoczęciem kontroli. Mogą w niej brać udział przedstawiciele regionu lub państwa.

finansowe są źle wydawane lub istnieją jakieś inne nieprawidłowości w administrowaniu środkami strukturalnymi UE. Komisja Europejska dokonuje kontroli regionalnej przynajmniej raz w roku, a w niektórych, uzasadnionych przypadkach nawet częściej. Po stwierdzeniu przez Komisję nieprawidłowości stosowania środków państwo członkowskie musi dokonać natychmiastowych korekt i dostosowań do wymogów i żądań Komisji. W przeciwnym razie Komisja może zablokować wszelkie płatności w ramach pomocy strukturalnej do czasu przeprowadzenia wymaganych korekt¹⁸.

W celu ustalenia efektywności pomocy strukturalnej, w tym także zastosowania EFS Komisja Europejska stworzyła instrumenty oceny:

1. **Ocena ex-ante**- polega na wstępnej ocenie założeń programu, sytuacji w regionie, doborze celów i priorytetów wspierania, a także analizie planów realizacyjnych, jakie ma dany program przed jego uruchomieniem. Powinna obejmować ona analizę silnych i słabych stron danego państwa członkowskiego, regionu, sektora i jego potencjału, a także niektórych grup społecznych. Oszacowanie dotyczyć powinno spójności strategii i wybranych celów uwzględniając specyficzne cechy danych regionów, grup, branż, a także innych kwestii np. tendencji demograficznych, zapotrzebowania na siłę roboczą itd. Ocena ex-ante powinna uwzględniać sytuację przede wszystkim w kategoriach konkurencyjności i innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw, zatrudnienia i rynku pracy, środowiska naturalnego, równości pomiędzy kobietami i mężczyznami. Oceny ex-ante dokonują niezależni eksperci przed ostatecznym porozumieniem w kwestii Podstaw Wsparcia Wspólnoty¹⁹.
1. **Ocena przejściowa** - jest dokonywana już w trakcie realizacji programu. Przeprowadzana jest przez Komisję Europejską i organ zarządzający i dotyczy ustalenia zgodności programu z wynikami oceny ex-ante, zbieżności z wcześniejszymi planami i celami oraz prawidłowości finansowych.
2. **Ocena śródterminowa**²⁰ - winna zawierać informacje o wykorzystaniu środków finansowych oraz o skuteczności monitoringu i wdrażania, tak by można wprowadzić ewentualne poprawki i korekty w działaniu i stosowaniu pomocy w drugiej połowie okresu wspierania. Ocena śródterminowa musi zostać przedłożona przez niezależnego

---

¹⁸ Więcej zobacz: Artykuł 38 i 39 Rozporządzenia Rady z 21.06.1999 roku wprowadzające ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych (1260/99/WE).

¹⁹ Dokładniej o tej ocenie: „Nowy okres programowania 2000-2006. Ocena ex-ante działań interwencyjnych funduszy strukturalnych, Warszawa 2000.

²⁰ Ocena w połowie okresu programowania dla lat 1994 - 1999 odbyła się po trzech latach od początku okresu wspierania, natomiast na lata 2000-2006 powinna zostać wypracowana do 31.12.2003 roku. Oceny takiej dokonują odpowiednie instytucje narodowe i regionalne i niezależny ekspert Komisji.

eksperta w połowie okresu wspierania. Odnośnie okresu 2000-2006 jest to 31.12.2003. Jeśli chodzi o ocenę całościową *Podstaw Wsparcia Wspólnoty i Programów Operacyjnych* to ostateczny termin przedłożenia oceny mija 31.12.2005 r.

3. **ocena ex-post** - dokonywana jest przez Komisję Europejską wraz z państwem członkowskim i organem zarządzającym po zakończeniu działania programu. Obejmuje ona ocenę wykorzystania środków, skuteczności i wydajności pomocy oraz jej oddziaływania. Winna formułować także wnioski odnośnie polityki w zakresie spójności społeczno- gospodarczej Wspólnoty. Ma ona zawierać głęboką analizę skutków, efektywności i wydajności programów, a także ich zgodności realizacyjnych z oceną ex-ante. Powinna zawierać analizę czynników przyczyniających się do sukcesu lub niepowodzenia oraz przedstawiać obiektywne rezultaty i trwałość pomocy strukturalnej UE. Ocena ex-post powinna być dokonana przez niezależnych ekspertów w czasie nie dłuższym niż 3 lata po zakończeniu okresu programowania²¹.

Monitoring, kontrola i ocena skuteczności funduszy strukturalnych mają służyć oszacowaniu skuteczności i efektywności wspierania strukturalnego przez Unię Europejską. Nie jest to jednak zagadnienia łatwe, gdyż całościowa ocena skuteczności jest bardzo skomplikowana i zależna od wielu różnych czynników. Bardzo często konwencjonalne metody oceny wpływu polityki strukturalnej w regionach korzystających ze środków pomocowych nie oddają faktycznych skutków i wyników wspierania strukturalnego. Ponadto czynniki świadczące o rozwoju danego regionu pozostają niewymierne, trudno jest je zidentyfikować i ocenić. Podobnie jest z oceną skuteczności działań Europejskiego Funduszu Społecznego. Najczęściej jako wskaźniki rozwoju regionalnego dla zastosowania funduszy strukturalnych podaje się: PKB na jednego mieszkańca, stopę bezrobocia, poziom zarobków ludności i wielkość zatrudnienia, a także gęstość zaludnienia²².

Istnieje wiele różnych sposobów i modeli makroekonomicznych²³, które w różny sposób próbują ocenić wpływ funduszy strukturalnych na rozwój regionu lub kraju, ale są one niedoskonałe i bardzo często ich wyniki są całkowicie różne. Generalnie szacuje się jednak, że dzięki polityce strukturalnej UE w latach 1989-1993 nastąpiło podniesienie zamożności najuboższych regionów od 1,5 do 3,5 % PKB i zwiększono liczbę miejsc pracy o ponad 500 tysięcy. W okresie tym Portugalia (wzrost PKB o 3,5 %), Irlandia (przyrost PKB o 2,3%),

²¹ Więcej zobacz: Artykuły 40-43 Rozporządzenia Rady z 21. 06. 1999 r. (1260/99/WE), op. cit

²² Porównaj z: „Ex – post Evaluation Study of Highlands and Islands Region”(1994), za: Romanowska K., Piskorz W. „Ocena funkcjonowania Funduszy Strukturalnych w UE. Wkład w rozwój wsi i miast.”- materiały z seminarium „Polityka regionalna. Spójność ekonomiczna i społeczna”.

²³ Min. model HERMIN, HERMES, OGM,DIO- więcej na ten temat: Ryszkiewicz A. „Fundusze Strukturalne UE”, SGH, Warszawa 2000., str. 76-80.

Grecja (przyrost PKB o 2,9%) osiągnęły wyższe wskaźniki wzrostu gospodarczego od przeciętnej dla całej Wspólnoty²⁴.

Przeprowadzona na zlecenie Komisji Europejskiej ocena skuteczności i długoterminowego oddziaływania wspierania strukturalnego w latach 1994-1999²⁵ ukazuje, że państwa objęte pomocą strukturalną w ramach celu 1 i z Funduszu Spójności tzn. Grecja, Hiszpania, Irlandia i Portugalia wskazują na wyraźnie dodatni wzrost PKB i większą jego zbieżność. Oznacza to, że skumulowany wzrost PKB jako rezultat pomocy udzielonej z funduszy strukturalnych, łącznie ze współfinansowaniem krajowym, wyniósł w latach 1994-1999 aż 5,5% w Portugalii, 6% w Grecji, 2,6% w Hiszpanii i 3,3% w Irlandii. Przekładając to na zbieżność PKB na jednego mieszkańca roczna stopa wzrostu dzięki środkom strukturalnym oceniana jest na 0,4% w Hiszpanii, 1,1% w Portugalii, 1% w Grecji.²⁶

Jeśli chodzi o bezrobocie to trudno tutaj mówić o jakimś wymiernym sukcesie polityki strukturalnej Wspólnoty. Bezrobocie jest w Unii Europejskiej ciągle wysokie i wynosi obecnie 8%. Jeśli jednak porównamy stopę bezrobocia do wartości sprzed paru lat, to zarówno przeciętna stopa bezrobocia we Wspólnocie jak i bezrobocie w poszczególnych krajach wyraźnie się obniżyło. Dla przykładu bezrobocie w 1996 roku wynosiło w UE 11%, obecnie jest ono o 3% niższe. W niektórych krajach jak np. w Hiszpanii czy Finlandii bezrobocie spadło o 6-8%. W 1996 roku Hiszpania posiadała bezrobocie 21,3%, obecnie 13,6%; natomiast Finlandia w 1996 miała 14,4% bezrobotnych wśród aktywnych zawodowo, natomiast dzisiaj 9,5%. Także inne kraje odnotowały wyraźne obniżenie bezrobocia między 1996 a 2001 rokiem. Szwecja miała 10,4% bezrobotnych, dzisiaj 5,6%. Bezrobocie nie spadło właściwie tylko w Niemczech, gdzie stale jest na poziomie 8-9%, ale to na skutek złej sytuacji we wschodnich landach²⁷. Trudno jest oczywiście stwierdzić, na ile spadek bezrobocia, odnotowywany we wszystkich państwach UE, jest wynikiem polityki strukturalnej, w tym skoordynowanych działań w ramach Europejskiej Strategii Zatrudnienia i zastosowania EFS, a na ile sukcesem wewnętrznych polityk narodowych, czy może po prostu efektem poprawy światowej koniunktury gospodarczej.

---

²⁴ Łodziński S. „Polityka regionalna w Unii Europejskiej- Fundusze Strukturalne i Fundusz Spójności”, Biuro Studiów i Ekspertyz 1998, str. 14, a także Romanowska K. „Polityka regionalna i fundusze strukturalne w UE”, op. cit., str. 102.

²⁵ Ocenę taką dokonała Izba Audytorów z Luksemburga

²⁶ Zdaniem Bradleya pomoc strukturalna dla Irlandii w ostatnim okresie nie przyczyniła się do dostosowania gospodarki tego kraju do średniej UE. Inne zdanie ma Honohan. Więcej zobacz: Ryszkiewicz A. „Fundusze Strukturalne UE”, op. cit., str. 78.

²⁷ W całości za danymi EUROSTAT ze stycznia 2001.

Według ostatniego Raportu Spójności²⁸, opublikowanego przez Komisję Europejską, wynika, że skoordynowane działania wspólnej polityki zatrudnienia UE, interwencje Europejskiego Funduszu Społecznego oraz pozostałych funduszy strukturalnych, przyczyniają się do osiągania w coraz większym stopniu spójności społeczno-gospodarczej Wspólnoty, niwelowania wysokiego bezrobocia i wzrostu konkurencyjności regionów europejskich w globalizującej się gospodarce. I mimo wielu głosów krytyki na temat działalności funduszy strukturalnych, niepodważalnym jest fakt, że sam tylko Europejski Fundusz Społeczny udziela corocznie wsparcia kilku- kilkunastu milionom obywateli UE, w celu poprawy ich szans na rynku pracy, redukcji marginalizacji i ubóstwa socjalnego, a także powrotu do społeczeństwa. Naturalnym pytaniem jakie nasuwa się na zakończenie tego artykułu jest- jak będzie wyglądała pomoc strukturalna, w tym z EFS, po rozszerzeniu UE o dziesięć znacznie biedniejszych i bardziej zacofanych państw Europy Środkowo-Wschodniej?- Wydaje się jednak, że w tej chwili nikt nie jest w stanie tego przewidzieć²⁹.

UWAGA

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone i prawnie chronione. Przedruk materiałów w części lub całości możliwy tylko i wyłącznie za zgodą autora. Cytowanie oraz wykorzystywanie fragmentów prac dozwolone tylko za podaniem źródła.

Copyright by Mirosław Grewiński (w niektórych przypadkach także poszczególne Wydawnictwa).

[Plik pobrano z www.mirek.grewinski.pl](http://www.mirek.grewinski.pl)

²⁸ „Zweiter Bericht ueber den wirtschaftlichen und sozialen Zusammenhalt”, Europaeische Kommission 2001

²⁹ Twierdził tak wybitny ekspert od polityki strukturalnej prof. John Bachtler na konferencjach w Polsce w ramach Specjalnego Programu Przygotowawczego do Funduszy Strukturalnych (2001r.)